

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TASVIRIY SAN'AT FANINI STEAM YONDASHUVI ASOSIDA TASHKIL ETISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Buxoro davlat pedagogika instituti

Dotsenti Sh.I.Ibodullayeva

Buxoro davlat pedagogika instituti

1- bosqich magistranti G'ulomova Shahruza Faxritdinovna

Tel: +998 918201907

Elektron manzil: gulomovashahzuza@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda tasviriy san'at fanini STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvi asosida o'qitishning nazariy asoslari va pedagogik afzalliklari yoritilgan. STEAM yondashuvining o'quvchilarning ijodiy fikrlashi, fanlararo integratsiyasi, amaliy ko'nikmalari va raqamli savodxonligini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tasviriy san'at darslarini zamonaviy ta'lim talablari asosida tashkil etishning samarali jihatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tasviriy san'at, STEAM yondashuvi, fanlararo integratsiya, ijodkorlik, loyihaviy faoliyat.

Abstract

This article discusses the theoretical foundations and pedagogical advantages of teaching visual arts in primary education based on the STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) approach. The role of the STEAM approach in developing students' creative thinking, interdisciplinary integration, practical skills, and digital literacy is analyzed. The effectiveness of organizing visual arts lessons in accordance with modern educational requirements is highlighted.

Keywords: primary education, visual arts, STEAM approach, interdisciplinary integration, creativity, project-based learning.

Аннотация

В данной статье рассматриваются теоретические основы и педагогические преимущества преподавания изобразительного искусства в начальном образовании на основе STEAM-подхода (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics). Проанализировано значение STEAM-подхода в развитии творческого мышления учащихся, междисциплинарной интеграции, практических навыков и цифровой грамотности. Освещены эффективные аспекты организации уроков изобразительного искусства в соответствии с современными образовательными требованиями.

Ключевые слова: начальное образование, изобразительное искусство, STEAM-подход, междисциплинарная интеграция, творчество, проектная деятельность.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida fanlarni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish o'quvchilarning kelgusidagi ta'lim faoliyatiga mustahkam poydevor yaratadi. Shu jihatdan STEAM yondashuvi tasviriy san'at fanini o'qitishda muhim ahamiyat kasb etadi.

STEAM yondashuvi fanlararo integratsiyaga asoslangan bo'lib, unda san'at fanlari aniq fanlar bilan uyg'un holda o'qitiladi. Tasviriy san'at darslarida ranglar uyg'unligi, shakl va hajm, kompozitsiya kabi tushunchalar matematika, tabiiy fanlar va texnologiya bilan bog'liq holda o'rgatiladi. Bu esa o'quvchilarning bilimlarni yaxlit tizimda qabul qilishiga yordam beradi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishida muhim o'rin tutadi. Aynan shu davrda bolalarda ijodiy tafakkur, estetik did, mantiqiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlana boshlaydi. Tasviriy san'at fani esa mazkur jarayonlarda yetakchi fanlardan biri hisoblanadi. Uni STEAM yondashuvi asosida tashkil etish dars samaradorligini yanada oshiradi.

STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan tasviriy san'at darslari o'quvchilarning faqat chizish yoki bo'yash ko'nikmalarini emas, balki muammoli vaziyatlarda mustaqil fikrlashini ham rivojlantiradi. O'quvchilarga beriladigan ijodiy topshiriqlar, masalan, "kelajak shahri", "ekologik toza uy", "milliy naqshlar asosida dizayn" kabi mavzular ularning tasavvurini kengaytiradi va tanqidiy fikrlashga undaydi.

Boshlang'ich ta'limda tasviriy san'at fanini STEAM yondashuv asosida tashkil qilishning afzalliklari

Asosiy Yo'nalishlar	Mazmuni	Afzalliklari
Ijodiy va Tanqidiy Fikrlash	Ijodiy topshiriqlar, muammoli vaziyatlar	Ijodiy va mantiqiy fikrlash rivojlanadi.
Fanlararo Integratsiya	Matematika, fizika, biologiya va texnologiya bilan bog'liqlik.	Bilimlarni hayotga tatbiq qilish osonlashadi.
Amaliy va Loyihaviy Faoliyat	Maketlar yaratish, dizayn ishlari.	Mustaqil va jamoaviy ish ko'nikmalari shakllanadi.
Raqamli Savodxonlik	Grafik dasturlar, raqamli texnologiyalar.	Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.
Fanga Qiziqishni Oshirish	Qiziqarli va interaktiv darslar.	O'quvchilarning motivatsiyasi oshadi.

Bunday darslar jarayonida o'quvchilar o'z g'oyalarini asoslab berishga, fikrini himoya qilishga va boshqalarning qarashlarini hurmat qilishga o'rganadilar. Natijada ularning kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalari ham rivojlanadi.

Tasviriy san'at fanida STEAM yondashuvi loyihaviy faoliyatga katta e'tibor qaratadi. O'quvchilar turli materiallardan maketlar yaratish, dizayn ishlari bajarish, oddiy konstruksiyalar yasash orqali bilimlarini amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon:

- muhandislik tafakkurini rivojlantiradi;
- rejalashtirish va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi;

- jamoada ishlash madaniyatini rivojlantiradi.

Bunday faoliyat o'quvchilarning kelajak kasbiy yo'nalishini aniqlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

STEAM yondashuvi tasviriy san'at darslarida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga imkon beradi. Masalan, geometrik shakllarni tasvirlash jarayonida matematika faniga oid bilimlar mustahkamlanadi, ranglarning uyg'unligi va yorug'lik tushunchalari orqali esa tabiiy fanlar bilan bog'lanish yuzaga keladi. Bu integratsiya o'quvchilarda bilimlarni yaxlit holda qabul qilish ko'nikmasini shakllantiradi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Tasviriy san'at darslarida grafik dasturlar, interaktiv doskalar va raqamli ilovalardan foydalanish STEAM yondashuvining ajralmas qismi hisoblanadi. Bu o'quvchilarning raqamli savodxonligini oshiradi, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish malakasini shakllantiradi.

STEAM asosida tashkil etilgan tasviriy san'at darslari o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, tasavvurini kengaytirishga undaydi. Turli muammoli vaziyatlar asosida berilgan ijodiy topshiriqlar bolalarda yangicha yondashuv va kreativ qarorlar qabul qilish ko'nikmasini shakllantiradi.

Tasviriy san'at fanida STEAM yondashuvi asosida loyihaviy ishlarga keng o'rin beriladi. Maketlar, dizayn loyihalari, konstruktorlik ishlari orqali o'quvchilar nafaqat chizish, balki rejalashtirish, tahlil qilish va natijani baholashni ham o'rganadilar. Bu esa ularning amaliy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy grafik dasturlar va raqamli vositalardan foydalanish tasviriy san'at darslarini yanada qiziqarli qiladi. Bu jarayon o'quvchilarning axborot texnologiyalaridan ongli va samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Boshlang'ich ta'limda tasviriy san'at fanini o'qitish masalalari ko'plab pedagog olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, tasviriy san'at orqali o'quvchilarning estetik tarbiyasini rivojlantirish, ijodiy faoliyatini shakllantirish masalalari mahalliy va xorijiy tadqiqotlarda keng yoritilgan.

So‘nggi yillarda STEAM yondashuvi ta’lim tizimida muhim pedagogik konsepsiya sifatida o‘rganilmoqda. Xorijiy tadqiqotlarda STEAM yondashuvining fanlararo integratsiyani ta’minlash, o‘quvchilarning amaliy va innovatsion fikrlashini rivojlantirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Mahalliy olimlar tomonidan ham STEAM yondashuvini umumta’lim fanlariga tatbiq etish masalalari o‘rganilgan.

Biroq tahlillar shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich ta’limda aynan tasviriy san’at fanini STEAM yondashuvi asosida tashkil etishning metodik jihatlarini yetarli darajada tizimli o‘rganilmagan. Mavjud tadqiqotlarda STEAM yondashuvi ko‘proq aniq fanlar bilan bog‘liq holda yoritilgan bo‘lib, tasviriy san’at fanining integrativ imkoniyatlari yetarli darajada ochib berilmagan.

Shu sababli mazkur maqola boshlang‘ich ta’limda tasviriy san’at fanini STEAM yondashuvi asosida tashkil etishning pedagogik afzalliklarini ochib berishga, ushbu yo‘nalishdagi ilmiy-metodik bo‘shliqlarni to‘ldirishga qaratilgan.

STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan tasviriy san’at darslari o‘quvchilarning:

- fanga bo‘lgan qiziqishini oshiradi;
- ijodiy va mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi;
- fanlararo bog‘lanishlarni anglashiga yordam beradi;
- jamoada ishlash va muloqot qilish ko‘nikmalarini mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda tasviriy san’at fanini STEAM yondashuvi asosida tashkil etish o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi. Ushbu yondashuv orqali o‘quvchilarda ijodkorlik, texnologik savodxonlik va hayotiy kompetensiyalar shakllanadi. STEAM yondashuvi tasviriy san’at fanining ta’limiy va tarbiyaviy imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta’lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari va farmonlari. – Toshkent.

2. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. – Toshkent, 2021.
3. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. Boshlang‘ich sinflar uchun tasviriy san’at fanidan o‘quv dasturi. – Toshkent, 2021.
4. Ismoilov A., Qodirova D. Boshlang‘ich ta’limda fanlararo integratsiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
5. Karimova M. Tasviriy san’at darslarida o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent, 2020.
6. Saidova G. Boshlang‘ich sinflarda tasviriy san’atni o‘qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari. – Buxoro, 2021.
7. Yakman G. STEAM Education: An Overview of Creating a Model of Integrative Education. – USA, 2012.
8. Bybee R. The Case for STEM/STEAM Education: Challenges and Opportunities. – Arlington: NSTA Press, 2013.
9. Land M. Full STEAM Ahead: The Benefits of Integrating the Arts into STEM. – Procedia Computer Science, 2013.
10. Peppler K., Wohlwend K. Theorizing the Nexus of STEAM Practice. – Arts Education Policy Review, 2018.
11. Dewey J. Art as Experience. – New York: Perigee Books, 2005.
12. Eisner E. The Arts and the Creation of Mind. – Yale University Press, 2002